

Konsten

Karolinska Universitetssjukhuset, Solna
Del 3

Verk av Tobias Sjöberg.
Läs mer på sidan 10.

Konsten på Karolinska Universitetssjukhuset, Solna

Nya Karolinska Solna-projektet är den hittills största satsningen på konst i offentlig miljö i Sverige. Totalt har 118 miljoner kronor avsatts för konst i enlighet med den s k procentregeln. Region Stockholms kulturförvaltning driver arbetet med den konstnärliga gestaltningen. En grundläggande intention med konsten är att »konsten ska få vara just konst« och »att den tillför en humanistisk, estetisk och poetisk dimension som möter vårt behov av kultur« (konstprogrammet, 2011).

Varje konstnärligt gestaltungsuppdrag har utlysts offentligt, med resultatet att över 50 konstnärer har involverats för att gestalta olika miljöer. Konstnärerna har kunnat arbeta med stor konstnärlig frihet samtidigt

som de har förhållit sig till rumsliga förutsättningar, sjukvårdens behov och Region Stockholms miljökrav. Vid sidan av de platsspecifika gestaltningarna har nya konstverk köpts in. Dessutom har äldre konstverk tagits tillvara från sjukhusets tidigare byggnader.

Patienten först är ledordet för sjukhuset där den enskilda vårdtagarens säkerhet, integritet och komfort sätts i centrum. Flexibla lösningar i konstruktionen gör att verksamheten kan förändras i förhållande till nya forskningsrön och behandlingsmetoder, till ny teknik och förändrade arbetsmetoder. Hit förs de allra svårast sjuka och skadade.

En viktig utgångspunkt för arkitekternas arbete har varit att forma en miljö som kan

påverka välbefinnandet för alla som vistas här. Ljus, volym, genomtänkt färgsättning och skandinaviska material genomsyrar utformningen av sjukhuset. Konstens inneboende egenskaper sträcker sig bortom det dekorativa. Konsten kan exempelvis uttrycka känslor, väcka fantasi, tanke och reflektion, ställa frågor, skänka hopp och tröst och vara något att samlas kring. I den funktionella och högteknologiska vårdmiljön blir konsten en påminnelse om att en människa som söker vård är så mycket mer än en sjuk kropp.

Region Stockholms kulturförvaltning

Procentregeln

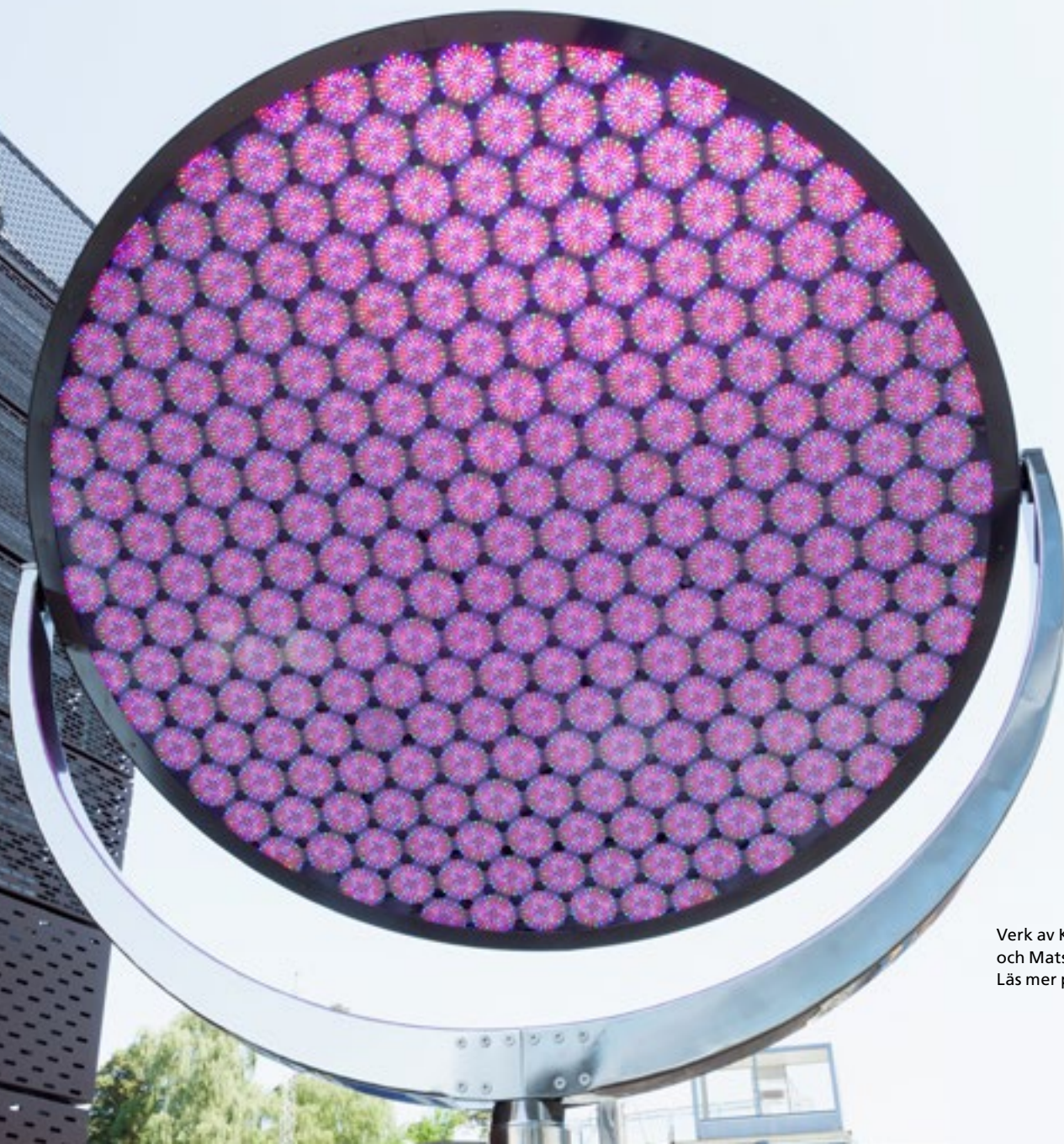
Konst i offentlig vårdmiljö har en lång tradition i Sverige. Redan 1937 beslutade Sveriges riksdag att en procent av byggkostnaderna vid offentlig byggnation skulle satsas på konstnärlig gestaltning. Procentregeln gäller fortfarande men utgörs nu inom Region Stockholm av upp till två procent. Tack vare procentregeln har vi idag ett av landets största och mest mångfacetterade innehav av konst, som berikar länets offentliga vårdmiljöer.

Möt konsten på Karolinska Universitetssjukhusets nya sjukhusbyggnad i Solna.

Vi har bett konstskribent Paulina Sokolow att ta med dig på en upptäcktsfärd bland konstnärliga uttryck och berättelser i det nya sjukhuset.

Välkommen!

Region Stockholms kulturförvaltning

Verk av Karin Lindh
och Mats Karlsson.
Läs mer på sidan 12.

Ett ingenmansland

Vem äger stadslandskapet? Den frågan har stått i fokus för gatukonsten ända sedan sjuttioalets New York, då konstformen på allvar började bli ett fenomen.

Traffic Island, som uppfördes på en klipp-häll precis vid infarten till Eugeniattunneln, kom att bli ett informellt landmärke för bilister på Essingeleden. Traffic Island bestod av en röd liten stuga med tomt och staket. En påminnelse om det gamla Stockholm. Huset stod olåst, var enkelt möblerat och

det hände ibland att folk besökte det, och till och med övernattade där.

För att skapa en koppling till hur området sett ut innan överdäckningen av motorvägarna intill det nya sjukhuset, tillfrågades konstnärerna om de var intresserade av att utforma ett platsspecifikt konstverk på Nya Karolinska Universitetssjukhuset i Solna. Så blev det och nu består verket av tre delar; fotografier som dokumenterar projektet, en fullskalig avgjutning av huset i betong

och en ljuddel med uppläsningar av de brev som lämnades i husets brevlåda.

Ett stycke ingenmansland har återuppstått i ny skepnad. Bland annat skrev någon:

”Nu regnar det. Vi tar skydd i er fina, röda stuga.”

1. Traffic Island

AKAY och Klisterpeter (Bröderna Barsky)

BioClinicum, reception. Solnavägen 30

Stjärnor och människor

Att titta upp mot de tindrande stjärnorna på himlavalvet har människan gjort sedan urminnes tider. I modern tid har vi i västvärlden fått veta att den synbara variationen av storlek visar att stjärnorna befinner sig på olika avstånd från jorden. Historiskt sett är denna insikt ganska ny, bara omkring 500 år. I andra delar av världen var detta känt långt tidigare.

Vår egen himlakropp, jordklotet, visade sig vara det som rörde sig medan himlavalvet höll sig stilla. Stjärnskådarnas studier kunde tjäna som stöd för sjömän på havet och som kalender vid planering av jordbrukets olika faser.

De här kunskaperna är utgångspunkt i de tre verken av Kazuyo Nomura. Det första verket utgörs av 12 cirkulära "månads"-plattor. Genom perforeringarna löper en tråd som bildar ett nytt mönster baserat på stjärntecknens positioner. Året är 2050 och varje bild visar stjärnhimlen över Stockholm från januari till december. De ljusaste representerar sommarmånaderna. Astronomi och broderi.

Det andra verket i en annan del av korridoren består av färgstarka lådor perforerade och trådade med ett stjärntecken för varje låda: Cassiopeja, Lilla Björnen, Tvillingarna, Orion och några till.

Det tredje verket består av en sex meter bred mjukt böljande väv där betraktaren genom vertikala mörka och ljusa band kan följa ljusets skiftningar över ett år.

2. Konstellation

Kazuyo Nomura

Behandlingsbyggnad. Väntrum G3:05.
Anna Steckséns gata 41

Till rytmen av violett, rött, grönt och blått

Under markytan på plan 2 är det upplyst och det enorma utrymmet domineras av en varm gul ton som arkitekterna redan bestämt på förhand. För konstnären Renate Wolff blev utmaningen förutom att förhålla sig till den gula färgen att ge garaget det som saknades, nämligen de nödvändiga intuitiva markörerna för att uppfatta avstånden och orientera sig. Längs väggarna under promenaden på drygt 200 meter har hon låtit gulheten få utgöra fond för lekfulla pelarformer i olika höjd och

muntra kontrasterande färger: rött, blått, grönt och violett, som kan liknas vid noter i ett musikstycke. Ett färgtema på 50 meter för varje ingång.

Memorera din färg och du hittar lätt tillbaka till ursprungsplatsen.

3. Impuls

Renate Wolff

Garage Eugeniavägen nedre 2–23

»Jag har komponerat formerna i ett pulserande crescendo som stiger upp och ner i sekvenser. Ju närmare ingången, desto större. Jag ser min konst lite som musik, klanger och rytmer.«

Renate Wolff

De kom från fyra väderstreck

Utsattheten i att vara sjuk har fått stå i fokus för Mats Hjelm's stillsamt poetiska filmslingor. Sekvenserna, som lika gärna kan beskrivas som rörliga fotografier, visar vattenkällor från fyra olika platser i världen. Platserna är belägna i de fyra väderstrecken. Sakta och med en drömsk fördröjning kan den behandlade följa alla faser i rörelsemönstret i en krusning, ett torkat lövs guppande segelfärd eller en flugas utflykt. Ljudspåren består av naturligt porlande och är kalibre-

rade på ett sätt så att det maskerar det dova ljudet från strålningsapparaten.

Som utgångspunkt till verket ville Mats Hjelm låta sitt konstnärskap, så långt det går, tjäna helandets process.

4. Healing Flows

Mats Hjelm

Acceleratorrum, G3:08 och G3:05.
Behandlingsbyggnad plan 3

»Vad kan jag göra för att göra människor friskare? Det finns forskning som visar att en sjuk som vistas nära en skog eller en sjö har lättare för att återhämta sig än invid en parkering. Jag beslöt mig för att åka i de fyra väderstrecken och komma hem med filmmaterial från traditionella helande källor. Jag åkte till Monte Aloia vid pilgrimsleden El Camino i Spanien, Stellenbosch Nationalpark i Sydafrika, Jardim Botânico i Rio de Janeiro och till Nackareservatet utanför Stockholm.«

Mats Hjelm

I taket sitter löven

De fyra taken i acceleratorkorridorerna består av upp-och-nervända ekgolv. Vad som också är oväntat är de prismatiska, sexkantiga ljusöppningarna som ger en upplevelse av att något annat kan finnas där bakom. Inte en annan våning på ett sjukhus, utan något mer fantasifullt och vackert. Prismorna är belysta inifrån och bemålade med lövformer. Det är eklöv, av samma slag som finns utanför i sjukhusets park. Under själva strålbehandlingen, när rummet blir mörkare, framträder färgerna tack vare det dolda ljuset.

För konstnären ingår det här verket i ett större sammanhang som tar sin utgångs-

punkt i en bok skriven av den berömde botanikern Carl von Linné, *Philosophia botanica*, utgiven 1751. Det är den första boken som systematiserar våra växter, vilande på sin tids samlade kunskap och vetenskapssyn. Boken inleds med orden: "Allt som finns på jorden tillhör antingen elementen eller naturen". Den som är bekant med Annette Sennebys arbete kan tänka att de orden skulle kunna vara hennes egna.

5. *a conVERSEation with trees/*
ekar, blad och tända lyktor

Annette Senneby

Acceleratorrum, G3:07 och G3:03.
Behandlingsbyggnad.

Musik i rörelse

För luftrummen i sjukhusets skyways mellan två byggnadskroppar och i väntloungen till garaget, har tonsättaren Kim Hedås skapat ett fem timmar och tjuogoåtta minuter långt musikstycke.

Verket spelas dygnet runt, året om och fungerar inte som ett traditionellt musikstycke eller en symfoni, där det finns intron, höjdpunkter eller slutackord. Här finns inga melodier i vardaglig mening, utan musiken utvecklas över tid och rör sig som ett fritt och rörligt skeende. Strukturen består av faser som långsamt förskjuts. Mönstret upprepas först efter mycket lång tid. Varje dygn blir på så sätt unikt eftersom det går flera veckor innan mönstret återkommer.

6. In

Kim Hedås

Behandlingsbyggnaden G7:00 skyway till F7.
Akademiska stråket 13

Trådar av liv

Tänk dig livet som en lång räckta av händelser utsträckta i tiden och att det gestaltas i form av ett band. Hur skulle bandet ligga? Antagligen inte utsträckt i sin fulla längd. Kanske skulle ett vanligt genomsnittligt liv lägga sig ungefär som slingorna i Katrine Helmerssons bronsskulptur Ariadne och Labyrinten. Som öglor ovanpå varandra som bildar en sorts pyramid. Till slut har formen blivit lik en snäckas.

Att skapa former och volymer genom att stapla band av lera är en mycket gammal teknik, som återfinns i de flesta kulturer, från Mali till Grekland, från Kina till Mexiko.

Skulptören Katrine Helmersson har tillbringat mycket tid i Mali, där hon intresserat sig för landets traditioner och arkitektur.

7. Ariadne och Labyrinten

Katrine Helmersson

Behandlingsbyggnaden utomhus.
Anna Steckséns gata 41

»Jag har alltid varit intresserad av den här urgamla tekniken. Man känner igen den och den förenar oss. Ariadne-myten har också fascinerat mig. Jag tänker på att våra egna handlingar skapar en sorts livsarkitektur.«

Katrine Helmersson

Livets färger

Vi människor har försetts med flera olika sätt att se. Dels med våra ögon och dels genom att föreställa oss en inre verklighet. Tobias Sjöberg har inte målat med vanliga färger som akryl eller olja. De "färger" vi ser utgörs av honung, glimmer och äggvita. Ämnas olika egenskaper tjänstgör inte bara som färg, utan även som tid, ljus och rum. Honung och äggvita är levande materia som kommer att förändras i struktur och nyans över tid.

Pigmenten blir bärare av symbolik. Glimmern, ett mineral som återfinns i berget, står för det eviga. Honungen är den förkroppsligade övergången från solljus till växtlighet och energi. Och så äggvitan, slutligen, som står för återfödelse och utveckling.

Substanserna har Tobias Sjöberg överfört direkt på glaset med sina händer. Eftersom det slutliga resultatet ska ses spegelvänt kan han inte helt kontrollera effekten av handrörelserna. Resultat ser man efteråt. Så som livet självt.

8. En kosmologi

Tobias Sjöberg

Gammakniven B3:19. Gävlegatan 43

»Mitt verk har kanske mycket med själva handlingen att göra – levande färgämnen i omvandling och förvandling, i ett med handen – här och nu. Motivet för mitt verk var att leva sig in. Att varsebli snarare än att avbilda.«

Tobias Sjöberg

Bära och buret

Sjukhusbesökare som kommer in via Akademiska stråket möter Anna Åstrands konstverk Support system. Vagt igenkännbara vardagsobjekt liksom klamrar sig fast vid väggar och pelare. Rep, madrasser, kartong. Sjukhuset har, precis som människorna som vistas där, en kropp. Den består av ett intrikat system av stål, glas, isoleringsmaterial, gips, betong, luftintag, ljusinsläpp och signalsystem. En hypermodern byggnad skiljer sig på alla tänkbara sätt från äldre tiders. Men grundprincipen måste alltid vara densamma: Helheten utgörs av bärande respektive vilande delar.

Rep, madrass och kartongdelar är föremål som alltid finns till för något annat och "blir till" i förhållande till något. Hjälpmedel. Emballera, hålla samman, utgöra mjukt underlag för någon som behöver vila. Vem tar hand om byggnaden frågar konstnären, och påminner oss om att se på byggnaden med ett ögonblick av ömhet.

9. Support system

[Anna Åstrand](#)

[Norra entréerna, vårdbyggnaden.
Akademiska stråkets entréer 2-14, D4:56-58](#)

»Med näsdukarna vill vi tillföra något taktilt och mjukt till platsen. Man kan slå sig ner, låta handen följa ytan, präglingen, vecken, formen. Här kan man ta skydd när det blåser.«

Karin Lindh och Mats Karlsson

I den gröna passagen

Gång- och cykelstråket norr om vårdbyggnaden löper som en grön passage i ett förtätat stadsområde. Här får inga bilar köra. Förbindelsen heter Akademiska stråket. Här pågår ett ständigt möte mellan vården, utbildningen och forskningen. Ett slags kunskapsmässig in- och utandning.

Det första man lägger märke till är tre oregelbundet vita objekt – förstorade näsdukar som tycks ha blivit fångade av en rejäl vindpust. På en annan plats finns en enkel struktur på vilken ett hundratal glaskupor får symbolisera de mikroskopiska fuktubblor som framkallas i en utandning.

På kvällen lyser de med ett milt sken som sakta skiftar beroende på luftfuktigheten. Konstnärernas tredje bidrag till Akademiska stråket finns på en liten kulle. En stor rund skiva på pelare, vinklad ner mot växtligheten med en alldeles unik och specialgjord ljuskälla för växterna. Ljuset skimrar och skiftar. Skivans baksida är spegelblank och fångar en glimt av himlen.

10. Andetag

Karin Lindh och Mats Karlsson

Akademiska stråket 1–14

»Jag tänker att mina filmer kommer att fungera som fönster nere i kulvertarna. Ut mot staden och mot alla aktiviteter inne i huset! Själv är jag som en skugga bland alla de andra.«

Dryden Goodwin

Ljuset under jorden

Inget dagsljus hittar till byggnadens kulvertar. Förbindelserna finns under markytan, där personal vistas före och efter sina arbetspass. Här byter vårdpersonalen om till arbetskläder, läser in sina privata tillhörigheter och duschar efter arbetsdagens slut.

Omtanken om människorna som arbetar på sjukhuset står i fokus för Dryden Goodwins verk. I en blandning av traditionell teckning och skissteknik överförd till film i storformat, levandegör han inte bara väggytorna, han sätter dessutom ljuset på det som faktiskt äger rum på sjukhuset varje sekund.

Dryden Goodwin tecknar eller målar samtidigt som en filmkamera, monterad på hans teckningsblock, dokumenterar hans tecknande. Som ett rörligt porträtt av sjukhuset och det arbete som sker där. Ljuset från projektionerna, den levande handen och bilderna som utformas, ger en känsla av mänsklig närvaro och av att vara omgiven av energi och skapande.

De olika skissfilmerna om arbetet som pågår på sjukhuset växlar med ett parallellt tema som skildrar livet runt om i Stockholm.

11. Those Who Seek my Help

Dryden Goodwin

Kulvert C2 till F2 och A2 till D2

Magiska krafter

Det är inte bara ny konst som flyttar med in i den nya sjukhusbyggnaden. Konst har länge varit en naturlig del av vårdmiljön och det är en enastående samling befintliga konstverk som har fått nya placeringar och lever vidare. Omkring tvåtusen verk från gamla Karolinska renoveras och flyttar med till det nya sjukhuset där de får ingå i nya sammanhang. Den största skulpturen bland de äldre verken är konstnären Claes Hakes Dephot som fått en ny placering invid sjukhusparken.

Den mäktiga stenen sträcker sig mot himlen som ett monumentalt tecken, ett torn eller en uråldrig stenstod med okända, magiska krafter. Den skulle också kunna liknas vid en portal. Den åtta meter höga

skulpturen väger 15 ton och är utförd i röd vångagranit, som fått namn efter var i Sverige den förekommer rikligt, i Vånga, Skåne.

Granit förekommer över stora delar av jordytan och den kännetecknas av att vara beständig och hård. Gatsten är för det mesta gjord av granit men trots dess gnistrande skönhet har den aldrig fått samma höga aristokratiska status som marmorn. Nu står den här, som en trygg och beskyddande jätte.

12. Dephot

Claes Hake

Sjukhusparken, Anna Steckséns gata

»I konstverket ville jag skapa en miljö som är kontemplativ och distraherande och som bäddar in en när man kommer in som patient.«

Albin Biblom

Glimtar av äventyr

Albin Bibloms serie fotografiska verk kan ses som ett fantasifullt fönster mot andra världar. En påminnelse om att livet också kan utspela sig på helt andra och äventyrliga platser. Drömmen om djungeln med sin växande kraft och variationsrikedom framträder här som själva sinnebilden för något långt borta. En fristad för tanken, en jordmån för möjligheter och en flykt från sakernas tillstånd.

Naturen som inspiration och idégivare går även som en röd tråd genom vetenskaps-

historien, vilken också inkluderas i konstverket genom citat av nobelpristagaren Marie Curie (1867–1934), som upptäckte strålningen och dess medicinska användningsområden. Här och var i konstverket förekommer Curies trösterika ord, som andas hoppfullhet och framåtanda.

---

13. Rivers and Dreamers

Albin Biblom

Brachyterapi, G5:02 och G6:04

En skattkista

De flesta patientrum på sjukhuset är utrustade med skärmar och tillhörande fjärrkontroller. Vid skärmen kan patienter och besökare fördriva tiden med att se på TV eller få information från sjukhuset. Väljer du alternativet konst och kultur på fjärrkontrollen kastas du in i ett annorlunda virtuellt universum som väntar på att bli upptäckt.

Det första du möts av är ett mångfärgat och roterande klot. Med pekaren kan man snurra och vrida på formen. Undersöka dess tredimensionalitet. Det är bara början. För den som drivs av nyfikenhet finns mycket mer att upptäcka.

Stannar du till och klickar på någon av de färglagda sidorna förs du vidare på nytt.

En film inleds. Den kan vara tecknad eller inspelad och pågå i några få minuter, upp till en kvart. Episoderna kan förstås av både barn och vuxna, även om andemeningen kan uppfattas olika, beroende på erfarenheter. Flera av filmerna är skapade av Katya Sander, men merparten är gjorda av andra inbjudna konstnärer.

14. Den långsamma världen

Katya Sander, med Følsom Front, Hanne Dagmar Raaberg, Janna Holmstedt, Karin Wegsjö, Kirsten Astrup, Misja Thirslund Krenchel, Mo Maja Moesgaard, Niki Lindroth von Bahr och Thomas Elsted.

Vårdrum, TV skärm

»Jag ville att det ska vara lekfullt och att det skulle vara skapat tillsammans med andra konstnärer så att det kunde inbegripa många språk som spelar mot varandra.«

Katya Sander

- Plan 2
- Gatuplan/plan 3
- Plan 4
- Plan 5
- Plan 6
- Plan 7
- Plan 8

14 Visas på TV-skärmar i sjukhusets vårdrum.

1. Traffic Island AKAY och Klisterpeter (Bröderna Barsky) BioClinicum, reception. Solnavägen 30 2. Konstellation Kazuyo Nomura Behandlingsbyggnad. Väntrum G3:05. Anna Steckséns gata 41 3. Impuls Renate Wolff Garage Eugeniavägen, plan 2 4. Healing Flows Mats Hjelm Strålbehandling acceleratorum, behandlingsbyggnad plan 3. 5. a conVERSEation with trees/ ekar, blad och tända lyktor Annette Senneby Acceleratorrum, G3:07 och G3:03. Behandlingsbyggnaden. Anna Steckséns gata 41	6. In Kim Hedås Behandlingsbyggnaden G7:00 skyway till F7. Akademiska stråket 13. Väntrouge garage C2:30-32 Eugeniavägen nedre 23. 7. Ariadne och Labyrinten Katrine Helmersson Behandlingsbyggnaden utomhus. Anna Steckséns gata 41 8. En kosmologi Tobias Sjöberg Gammakniven B3:19. Gävlegatan 43 9. Support system Anna Åstrand Norra entréerna, vårdbyggnaden. Akademiska stråkets entréer 2–14, D4:56–58 10. Andetag Karin Lindh och Mats Karlsson Akademiska stråket 1–14	11. Those Who Seek my Help Dryden Goodwin Kulvert C2 till F2 och A2 till D2 12. Dephot Claes Hake Sjukhusparken, Anna Steckséns gata 13. Rivers and Dreamers Albin Biblom Brachyterapi, G5:02 och G6:04 14. Den långsamma världen Katya Sander, med Følsom Front, Hanne Dagmar Raaberg, Janna Holmstedt, Karin Wegsjö, Kirsten Astrup, Misja Thirslund Krenchel, Mo Maja Moesgaard, Niki Lindroth von Bahr och Thomas Elsted. Vårdrum, TV-skärm

Kulturförvaltningen arbetar för fri kultur som främjar upplevelser, möten, bildning och delaktighet på uppdrag av kulturnämnden. Kultur och hälsa i vård och omsorg, strategisk samordning av länets kulturresurser och konstnärlig gestaltning i vårdmiljö är våra huvudsakliga uppdrag som en av fyra kärnverksamheter inom Region Stockholm.

www.kultur.sll.se